

HARMADIK KÁNON

IVAN V. LALIĆ

1

És írva van még: kegyelmeddel vezéreled te megváltott
Népedet; vitéz harcos az Úr és a legnagyobb
Logisza: utat vág a járhatatlanban
A tarka gyalogság számára ebben a mentési tömegjelenetben,
A Faraó szekereit és seregét pedig a tengerbe veszté –
Kicsoda az istenek közt olyan, mint te, Uram?

De vajon

A te nagy félelmed végzetszerű árnyoldala a megváltásnak?

Meghallják ezt a népek és megrendülnek: a történelem megbotlik,
Ha rátapos valamelyik kutyakaparásodra, amelyet
Kifürkészhetetlenül raktál volt sorba időd és teréd
Behorpadt metszeteiben; a kutyák pedig csaholnak ablakom alatt,
Igaz, még jóhiszeműen, s ma is szerte Szerbiában
Éhes rókák ugatnak, s a mezőkön vihar füstöl,
Mint Vojislavnál, hogy költői lelkét megbocsáds,

Mert kételkedett a te szolgád, Vojislav, hosszan hallgatva
Sötét évszázadok himnuszeit épp a tenger zúgásában,
Amelyet te egy szusszal átvágsz, mint ő késsel a sajt . . .
Uram, ejtesz-e könnyet, amikor igazságodat osztod
Örökre szóló terveddel összhangban, amely a teremtés
Államtitka? Mintha látnám könnyedet, amint kibuggyan, s mint
Valami óriás kőszikla lehasad és legördül.

Jéghegytömbök úsznak az Északi-sark vizeiben
Délre sodródva; talán a sarki fény is szempillád
nedvének világossága –

ám nincs bizonyíték

Az isteni könnyről, úgy sem, mint lényegről, úgy sem, mint
Energiáról. Nehezen ejt könnyet a Teremtő. De hatalmával
Visz be szent lakóhelyére, mondja a könyv.
Ő tudja, hogy mért roskad meg mentében a történelem.

De te, umile e alta piu creatura,
Te, aki kilenc hónapon át szíved alatt hordtad
A Teremtő szerelmét – ismeretes neked íze a könnynek
Amikor végiggurul az arcon, és megáll a megdermedt,
Szótlan ajkagnál;

fűzz kegyelemfonalat

A tú picci fokába, hogy beszélje majd
Aggodalmát holnapi napomnak a félelem és a szegény szegélyével,
Míg te könnyörögsz értünk, bűnösökért.

2

Félelmetes a könyv, amikor így szól: mert
Tanács-vesztett nép ez, és nincs bennök
Értelem;

ha a népeknek van lelke,

Akkor az ő lelkük is ismeri a lelkek éjszakáját,
És oly vidéket, szörnyűt, ahol pusztítás tarol –

De mit álmodik egy nép a lélek éjszakáján? Én annak
A népnek a részecskéje vagyok, mert a Teremtő így akarta:
Hogy e nép az emberiség leegyszerűsített élő formája
Legyen a történelemben; vagy ahogy a könyv mondja: örökséget
Osztott a népeknek, mikor szétválasztá Ádám fiait –

És én, egy porszem, az atomrészecskék fizikájának tárgya
Vitatható nagyságában annak a népnek,
Boszorkányokat, lefejezéseket és szörnyetégeket álmodok,
Csuklyás leprást, kígyófüvet, amikor mély
Álomba merülök e nép lelkének éjszakáján

Amely tanács-vesztett nép és nincs
 Benne értelem, csak kitartó remény a szenttelen
 Teremtő igazságában – aminek semmi köze az értelemhez,
 Mint ahogy a szerelemnek sincs köze.

Már hosszabbodnak a kora téli
 Esték, és bekapcsolják az összes tévét Szerbiában . . .

Boldogságos leány, Joakim és Anna lánya,
 A Studenica folyó mellett egy nép szüleidnek
 Szentélyt emelt, amikor még volt világosság
 A lélek éjszakája előtt. És énekelni kezdtek a falak
 Beszédes színek által földi életeredről.

Emlékezz
 E kápolna építőinek távoli utódaira. És rám is emlékezz
 Ebben a bűnös sokaságban.

3

Dicsérni, de nem mentegetőzve és nem kételkedve
 Méltóságodban, hogy dicsérsz; dicsérni egy veréb
 És egy angyal szárnyának tolla közötti aránytalanságot
 És a szerelmet ebben az aránytalanságban: dicsérni a tátongó
 Rést a dolgok között, és betömdösni a lélek fényével,
 Amely mint a holdfény, kölcsönvett; dicsőíteni –

Az Úr szegénnyé tesz és gazdagít, megaláz
 S fel is magasztal, mondja a könyv; dicsérni ezen oszcilláció
 Ellenvetésnélküliségét és ne vadászni értelmének árnyékát
 Túl a megismerhetetlen, ahol a látható dolgoknak nincsen
 Árnyéka, egy másnemű fényanyagban: dicsérni a zenét
 A csend és a sötétség süket hasadékaiban: orgonahangot hallani

A félelem néma szobájában, és örülni a
 Hangmatematika fölényének;

Méltóságod,
 Hogy dicsérsz, a remény vízjegyével van ellátva a fehér
 Papírlapon, amelyet összefirkálsz, ha örülsz, valamely

Kegyelem közelségétől megriadva; dicsérni tehát
És nem kérdezni,

mert te magad vagy valaki kérdésének válasza.

Nincsen olyan kőszál, mint a mi Istenünk, éneklí Anna,
A bibliai prófétaasszony. Dicsérni kell a sebeket,
Az összeroncsolt kart, lehorzolt térdet, a szikláról való
Zuhanás minden következményét. Dicsérni a zúzóást és hálát adni
Az emlékezet részleges elvesztéséért, az esés után
A magasból, amelyet sejtened szabad, halandó –

Szűzanya, te, aki Új Éva vagy,
Te, aki halandóságunknak mozgásirányát
A sérült emlékezetben felfoghatatlanul kiigazítottad,
Mint egy kormányos, aki a hajó ormányát egy Betlehem
Fölötti csillag felé irányítod, mosolyoddal enyhítsd esésemet,
Ezt a többször megismételt megváltási vizsgagyakorlatot, Szűzanya.

GÉBER László fordítása

A FORDÍTÓ KÉRDÉSEI

Ha egy költő fűz megjegyzéseket verse után, az lehet gyümölcsöző, jelentést hordozó, egy fordító megjegyzései azonban többnyire csak okoskodások. Amikor elkezdtem fordítani Ivan V. Lalić verseit, ő még élt. Most itt van a halott költő, „a szerelem legjobb tárgya”, ahogy Brodskij, a másik halott költő mondta. Ők már tudják, érdemes volt-e énekelni az Úrnak. Számunkra a kérdés továbbra is marad.

Utolsó művében, a *Négy kánonban* Ivan V. Lalić szinte csak az Úrral kommunikál. Egy egyszerű formát is talált ehhez, a kánont, amely a pravoszláv vallásban (görög egyházban) egy összetett templomi énekformát jelent, amely kilenc meghatározott kompozíciójú részből áll, és amelynek mind a kilenc éneke tematikailag és hangnemben a kilenc bibliai énekhez kapcsolódik, azokhoz az énekekhez, amelyek a pravoszláv istentiszteleten hangzanak el. És mindezt Lalić négy változatban énekelte meg. Mert mit tehet a költő a „lelkek éjszakáján”. Lalić énekelt. Négy kánonja egy óriási költői vállalkozás, kapcsolatteremtés a bibliai éneklőkkel, velük való azonosulás, és így a mindenkori kérdésekkel való szembesülés, vívódás és végül a feltétel nélküli dicsőítés, „igent mondás”. Akaratlanul is Babits *Jónás könyve* jut eszünkbe: „születni fognak újabb Ninivék / és jönnek új Jónások . . .”

Korunk a tudományoknak köszönhetően a végső kérdések megoldásában reménykedhet, s mégis, a legnagyobb költők a legnehezebb pillanatokban a bibliához térnek vissza. Vajon nemsokára értelmetlenekké válnak-e ezek az énekek – vetődhet fel a kérdés. És miért a végén a dicséret és az „igentmondás”? Miért mondja a végén Nietzsche is, aki isten halálát bejelentette, hogy ő már csak az lesz, aki Igent mond a dolgokra, „ich will irgendwann einmal nur noch ein Ja-sagender sein”. És miért mondja Rilke épp a végrendeletében: „Ez a végérvényes szabad Igen-mondás a világra a szívet az átélés más síkjára helyezi.” Kíváncsian várjuk a tudomány felfedezéseit. A próféta jövendölését már tudjuk.

GÉBER László